

Рецензія
кандидата економічних наук, доцента
Паласевича Миколи Богдановича
на дисертаційну роботу
Настьошина Степана Євгеновича на тему
“Формування організаційно-економічного механізму підвищення
енергоефективності економіки України у контексті євроінтеграційних
процесів”,
поданої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність дисертації

У контексті євроінтеграційних процесів важливо враховувати вимоги Європейського Союзу щодо кліматичної нейтральності та сталого використання енергетичних ресурсів. Впровадження ефективного організаційно-економічного механізму дозволить підвищити рівень енергетичної безпеки, а також сприятиме модернізації промислового сектору в Україні. Крім того, це відкриває можливості для залучення інвестицій у галузь енергоефективних технологій, що може стимулювати розвиток інновацій. Підвищення енергоефективності позитивно вплине на зниження витрат на енергоресурси для бізнесу та населення, що сприятиме економічному зростанню.

Важливим аспектом є необхідність розробки дієвих методів та інструментів управління, що відповідатимуть сучасним вимогам ЄС у сфері енергетики та екології. Формування ефективного організаційно-економічного механізму дозволить оптимізувати витрати енергоресурсів та підвищити ефективність виробництва, що є особливо важливим в умовах нестабільної економічної ситуації. Дослідження цього питання також має на меті створення передумов для інтеграції України до Європейського енергетичного ринку, що потребує значного підвищення стандартів енергоефективності.

Сучасний стан енергетичного сектору України вимагає впровадження нових методів для підвищення його ефективності, особливо враховуючи наявні зобов'язання щодо скорочення викидів CO₂ відповідно до міжнародних договорів. Таким чином, тема дисертації є актуальною не лише з погляду забезпечення національної безпеки, але й в контексті наближення до стандартів ЄС.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями

Наукові результати дисертації пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка й використані при виконанні таких тем: «Соціально-економічні системи в умовах глобалізації: проблеми моделювання та управління» (номер державної реєстрації 0116U008869, термін виконання 01.2018-12.2021) та

«Механізм управління ефективністю та стійкістю функціонування соціально-економічних систем в умовах трансформації економіки України» (державний реєстраційний номер 0122U001528, термін виконання 01.2021-12.2025). Автором було розроблено моделі панельної регресії визначення детермінант енергоефективності європейських країн та інструментарій визначення швидкості повернення до довгострокової рівноваги коінтегрованих пар показників енергоефективності та економічного розвитку.

***Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків та рекомендацій***

Проаналізувавши наукові результати, що представлені у дисертаційній роботі можна дійти висновку, що автором проведено детальний аналіз теоретико-методологічних засад побудови організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності національної економіки та представлено цілу низку власних моделей та методів оцінки довгострокових та короткострокових взаємозв'язків показників енергоефективності та економічного розвитку. Крім того, узагальнено та систематизовано велику кількість наукових робіт як українських авторів, так і іноземних. Автор зумів виокремити найбільш важливі та дискусійні питання, які потребують додаткового дослідження.

Здобувачу вдалось повністю розкрити мету та належним чином виконати усі поставлені перед дисертаційним дослідженням завдання. Наукові результати, представлені у дисертаційному дослідженні, можна охарактеризувати достатнім ступенем обґрунтованості, оскільки було проведено ґрунтовний аналіз публікацій, які відповідають даній науковій проблематиці, а також використано значну кількість наукових джерел та офіційних статистичних даних.

***Наукова новизна наукових положень, висновків та рекомендацій,
сформульованих у дисертації***

При ознайомленні зі змістом дисертаційного дослідження Настьошина С.Є. можна дійти висновку, що отримані здобувачем результати мають достатній рівень наукової новизни та підтверджують достатній особистий внесок у розвиток економічної науки в контексті удосконалення теоретико-методичних засад побудови організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності економіки України.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають складність, повноту та суть дисертаційного дослідження, є наступні:

- концептуальні основи побудови організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності економіки України в умовах євроінтеграції, які враховують специфіку як довгострокової, так і короткострокової взаємозалежності між показниками енергоефективності, зовнішньої торгівлі та економічного зростання європейських держав. (с. 111-140);

- метод застосування DEA моделей врахування кращих практик європейських країн у процесі розроблення стратегічних напрямів підвищення енергоефективності національної економіки, який створює передумови для України максимізувати рівень власної енергоефективності. (с.150-164);
- підхід до формування довгострокових стратегій підвищення енергоефективності з одночасним забезпеченням сталого економічного розвитку заснований на побудованих у роботі моделей VECM та ARDL. На відміну від традиційних методів, цей підхід передбачає визначення швидкості відновлення довгострокової рівноваги між взаємопов'язаними показниками у випадку її порушення через можливі економічні кризи (с. 180-188);
- інструментарію визначення характеру взаємозв'язку між споживанням електроенергії та економічним зростанням, який на відміну від традиційних підходів дозволяє ідентифікувати як довго-, так короткострокові залежності на основі використання моделей аналізу динамічних взаємозв'язків у часових рядах (с. 101-109);
- метод визначення еколого-економічних детермінант енергоефективності на основі моделей панельної регресії із фіктивними змінними, що дозволило врахувати специфічні особливості європейських країн (с. 88-101);
- удосконалено теоретико-методичні засади аналізу та інтерпретації ефективності використання енергетичних ресурсів на основі реалізації запропонованих підходів до оцінювання енергоефективності економіки: технологічного, економічного, екологічного та інтеграційного (с. 30-38).

Теоретичне та практичне значення роботи, використання результатів дослідження

Підходи та рекомендації, викладені в дисертації, становлять собою важливий внесок у теоретико-методологічні засади формування довгострокових стратегій підвищення енергоефективності національної економіки у контексті євроінтеграційних процесів. Теоретичне значення результатів дослідження полягає у розвитку існуючого понятійно-категоріального апарату аналізу енергоефективності національних економік та теоретико-методичні засад побудови організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності економіки України.

Практична значущість отриманих результатів у дослідженні підтверджується наявністю конкретних висновків, рекомендацій, а також існуванням наукового обґрунтування розробленого інструментарію аналізу та моніторингу енергоефективності національних економік.

Розроблені Настьошиним С.Є. рекомендації у дисертаційному дослідженні були використані в АТ «Львівгаз» при використанні технології утилізації та повторного використання енергії для використання технологій когенерації (Довідка № 1453 від 22.10.2024). та в ЛФ ТОВ «ГРМУ»

Дрогобицьке ЕЕГГ при вивченні питання використання енергосервісних компаній з метою фінансування енергоефективних заходів (Довідка № 454 від 20.08.2024).

Крім цього результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка при викладанні дисциплін: «Економетрика та статистика», «Державне регулювання економіки», «Статистичне моделювання» (Довідка № 1927 від 7.11.2024)

Повнота викладення основних положень, висновків і рекомендацій дисертації в наукових працях зарахованих за темою дисертації

Основні положення, висновки і рекомендації, що відображені в дисертаційному дослідженні опубліковано у 21 науковій друкованій праці, серед яких 4 статті опубліковано у виданнях, що входять до наукометричної бази даних Scopus, 9 статей – у наукових фахових виданнях, а також 8 матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 13,16 друк. арк., з яких особисто автору належить 8,05 друк. арк

Опубліковані праці відображають зміст дисертації. У роботах, опублікованих у співавторстві зазначено особистий внесок здобувачки. Результати досліджень пройшли достатню апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Обґрунтованість положень та висновків, які виносяться на захист, підтверджується тим, що розробки здобувача ґрунтуються на результатах досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а також опираються на потужну науково-методологічну базу та відповідний інструментарій статистичного аналізу.

Вибір об'єкту, предмету, методів досліджень свідчить, що дисертант володіє ними досконало. З отриманих у роботі результатів та зроблених висновків випливає, що Настьошин С.Є. кваліфіковано здійснює аналіз, інтерпретацію, оцінку та наукове обґрунтування отриманих ним наукових результатів. Успішне розв'язання поставлених у дисертаційному дослідженні завдань стало можливим завдяки вдалому вибору та реалізації широкого набору загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, серед яких можна виокремити наступні: перехід від абстрактного до конкретного, історичний, логічний, аксіоматичний, статистичний, системно-структурний, економіко-математичне моделювання, факторний аналіз, коінтеграційний аналіз з допомогою яких було зроблено оцінку енергоефективності європейських країн та удосконалено концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму енергоефективності національної економіки.

Відсутність (наявність) порушень принципів академічної доброчесності

Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. Наукові положення, розробки, висновки та рекомендації, що викладені у дисертації та винесені на захист, отримані особисто здобувачем. Ознайомлення з дисертацією та науковими працями Настьошина С.Є. дає підстави зробити висновок, що автор дотримується принципів та норм академічної доброчесності. Загалом порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі не виявлено. В дисертаційному дослідженні посилення на джерела використаної інформації зроблено із дотриманням норм законодавства про авторське право.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Дисертаційне дослідження виконане на високому науковому рівні, висновки і пропозиції мають достатнє обґрунтування та науково-практичну значимість, проте, можна визначити певні зауваження та дискусійні положення:

1. Автором для перевірки існування причинно-наслідкових зв'язків перевагу було надану тесту Думетреску Гарліна над класичним тестом Грейнджера, що потребує додаткової аргументації.
2. Запропонований організаційно-економічний механізм підвищення енергоефективності економіки України посилив би свою адаптивність та стійкість, якби у ньому було окремо розроблено моделі стрес-тестування для виявлення слабких місць в системі енергоспоживання та енергоефективності, тим більше, враховуючи умови, у яких сьогодні функціонує енергетичний сектор України.
3. При оцінці енергоефективності 38 країн Європи на основі DEA моделей, автор у таблиці 2.21 подав результати лише для випадку прийняття припущення про існування змінного (VRS) або сталого ефекту масштабу (CRS). Проте, отримавши ці дві оцінки ефективностей, можна було визначити ще й ефективність масштабу для кожної європейської країни, що дозволило б оцінити, чи країни працюють у зоні зростаючої, сталої або спадної віддачі від масштабу.
4. У роботі між одними і тими змінними було виявлено різні види зв'язку в панельній регресії та коінтеграційному рівнянні (наприклад на стор. 180 між енергоємністю та ВВП на душу населення), що вимагає ґрунтовнішого обґрунтування.
5. Оскільки референтними країнами для України у роботі пропонуються Албанія та Ірландія, слід було більше уваги приділити довго- та короткостроковим стратегіям розвитку їх енергетичного сектору та перспективам їх адаптації в Україні.

Варто відзначити, що наявність зазначених недоліків та зауважень не мають суттєвого впливу на кінцевий результат дисертаційного дослідження Настьошина С.Є. та не зменшують цінність отриманих висновків і пропозицій теоретичного і практичного змісту.

Загальний висновок

Викладене вище дає підстави зробити висновок про те, що дисертаційна робота Настьошина С.Є. на тему “Формування організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності економіки України у контексті євроінтеграційних процесів” є самостійно виконаним, логічно побудованим, завершеним науковим дослідженням, яке містить вирішення науково-практичного завдання щодо удосконалення теоретичних засад та розробки методичних положень та практичних рекомендацій стосовно формування організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності національної економіки та повністю відповідає спеціальності 051 «Економіка».

Дисертаційна робота Настьошина С.Є. на тему “Формування організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності економіки України у контексті євроінтеграційних процесів” за змістом, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а автор дисертації Настьошин Степан Євгенович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри математики та економіки
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

Микола ПАЛАСЕВИЧ

